

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Instrumenty wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową.

**Raport z konsultacji instrumentów z osobami
z niepełnosprawnościami, pracodawcami
i otoczeniem instytucjonalnym osób
z niepełnosprawnością.**

Opracowanie:

Agata Gawska, Brygida Kotyniewicz, Agnieszka Michalczyk-Kościuk

Polski Związek Głuchych

Warszawa, 18.02.2022 r.

Projekt partnerski

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp	4
1. Dane organizacyjne dot. konsultacji.....	6
1.1. Spotkania konsultacyjne z osobami z niepełnosprawnościami.....	6
Sposób prowadzenia konsultacji	6
Liczba uczestników konsultacji.....	8
1.2. Spotkania konsultacyjne z pracodawcami.....	10
Sposób prowadzenia konsultacji	10
Liczba uczestników konsultacji.....	10
1.3. Spotkania konsultacyjne z organizacjami pozarządowymi i otoczeniem instytucjonalnym osób z niepełnosprawnością	12
Sposób prowadzenia konsultacji	12
Liczba uczestników konsultacji.....	15
1.4. Łączna liczba uwag zgłoszonych do poszczególnych instrumentów przygotowanych przez PZG. 16	
2. Wynik konsultacji w odniesieniu do poszczególnych instrumentów	17
2.1. Kompensacja i dostęp. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag.....	17
Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami	17
Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców	18
Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością.....	20
2.2. Moje dostępne miejsce pracy. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag.....	21
Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami	21
Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców	23
Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością.....	26

2.3. Bon na start- Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag.....	27
Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami	27
Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców	30
Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością.....	33
2.4. Centrum Komunikacji. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag.....	34
Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami	34
Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców	38
Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością.....	40
2.5. Wyniki badania ankietowego dotyczącego instrumentu Centrum Komunikacji	41
Podsumowanie	47
Załącznik- pytania przygotowane dla poszczególnych grup konsultacyjnych dotyczące instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową przygotowanych przez Polski Związek Głuchych.....	48

Wstęp

Niniejszy raport przedstawia uwagi i opinie, zgłoszone podczas procesu konsultacji instrumentów wsparcia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami przygotowanych przez Polski Związek Głuchych:

1. Kompensacja i dostęp,
2. Moje dostępne miejsce pracy,
3. Bon na start
4. Centrum komunikacji.

Uwagi i opinie zebrano w procesie konsultacji realizowanym przez Polski Związek Głuchych (PZG) oraz partnerów projektu Polską Organizację Pracodawców Osób Niepełnosprawnych (POPON) i Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość (CPT). W procesie konsultacyjnym uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami oraz pracodawcy, a także organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnościami.

Proces konsultacji został przeprowadzony w zgodzie ze standardami ujętymi w dokumencie Siedem Zasad Konsultacji¹:

DOBRA WIARA: Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji.

POWSZECHNOŚĆ: Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd.

¹ Siedem Zasad Konsultacji jest wynikiem wspólnej pracy przedstawicieli administracji i ekspertów społecznych, którzy na zaproszenie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji opracowali standardy jakie powinny obowiązywać w procesach konsultacyjnych. <https://poradnik.ngo.pl/ogolne-zasady-i-standardy-konsultacji-spoecznych>

PRZEJRZYSTOŚĆ: Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.

RESPONSYWNOŚĆ: Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych.

KOORDYNACJA: Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za konsultacje politycznie i organizacyjnie. Powinny one być odpowiednio umocowane w strukturze administracji.

PRZEWIDYWALNOŚĆ: Konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego. Powinny być prowadzone w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły.

POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO: Choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne.

Niniejsze opracowanie jest zatem zbiorem zgłoszonych w procesie konsultacji uwag i opinii wraz z merytorycznymi odpowiedziami na zgłoszone uwagi, a także ze wskazaniem ewentualnej modyfikacji w instrumencie, która dokonana zostanie po zgłoszonej uwadze.

1. Dane organizacyjne dot. konsultacji

1.1. Spotkania konsultacyjne z osobami z niepełnosprawnościami

Sposób prowadzenia konsultacji

Konsultacje instrumentów zostały zrealizowane w miesiącu styczniu 2022r. Konsultacje przeprowadzone były w formie:

- a) spotkań konsultacyjnych (w formie warsztatów zdalnych- focusów),
- b) możliwości wyrażenia opinii przy pomocy platformy konsultacyjno-partycypacyjnej,
- c) badania ankietowego dotyczącego instrumentu Centrum Komunikacji.

Przez cały okres trwania konsultacji na platformie konsultacyjno-partycypacyjnej można było wyrazić swoją opinię o instrumentach, zgłosić uwagi i pytania. Specjalny formularz konsultacyjny został udostępniony na platformie www.wlaczeniewylaczonych.pl, gdzie również zamieszczono opisy wszystkich instrumentów przygotowanych w projekcie. Zapewniono ich dostępność dla osób z dysfunkcją narządu wzroku, słuchu i intelektualną.

Spotkania konsultacyjne realizowane przez PZG kierowane były do osób z niepełnosprawnościami. Każde ze spotkań miało charakter otwarty i każda osoba z niepełnosprawnością mogła wziąć udział w spotkaniu. Przebieg spotkań był następujący: przedstawianie informacji o projekcie, przedstawianie konsultowanych instrumentów, moderowana dyskusja. Dyskusja prowadzona była w oparciu o przygotowane pytania stanowiące załącznik do niniejszego opracowania.

O odbyły się 4 spotkania, z których pierwsze w całości poświęcone było konsultacjom instrumentów przygotowanych przez PZG, kierowanych do osób z niepełnosprawnościami, kolejne dwa dotyczyły odpowiednio instrumentów przygotowanych przez POPON- kierowanych do pracodawców oraz instrumentów przygotowanych przez CPT- kierowanych do osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej. Czwarte, ostatnie, spotkanie w całości poświęcone zostało instrumentowi przygotowanemu przez PZG- Centrum Komunikacji.

Lista spotkań konsultacyjnych:

1. Spotkanie pierwsze- 17.01.2022r.

Temat: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową. Instrumenty opracowane przez PZG.

2. Spotkanie drugie- 20.01.2022 r.

Temat 1: Konsultacje instrumentów dotyczących wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, pozyskania pracownika z niepełnosprawnością, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Instrumenty opracowane przez POPON.

Temat 2: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową. Instrumenty opracowane przez PZG.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

3. Spotkanie trzecie- 24.01.2022 r.

Temat 1: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej oraz wsparcie dla osób, które już działalność prowadzą.

Instrumenty opracowane przez Stowarzyszenie CPT.

Temat 2: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową. Instrumenty opracowane przez PZG.

4. Spotkanie czwarte- 27.01.2022 r.

Temat: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową.

Centrum Komunikacji- Instrument opracowany przez PZG.

Liczba uczestników konsultacji

W spotkaniach konsultacyjnych udział wzięły łącznie 82 osoby z niepełnosprawnościami. Każda osoba z niepełnosprawnością, dzięki otwartej rekrutacji, mogła wziąć udział w konsultacjach. Ostatecznie w procesie konsultacji wzięły udział osoby z niepełnosprawnościami z terenu całego kraju, osoby z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności, zarówno kobiety jak i mężczyźni, a także osoby posiadające różny status na rynku pracy- zarówno poszukujące pracy jak i pracujące oraz prowadzące własną działalność gospodarczą. Każda osoba wzięła udział w jednych warsztatach.

Projekt partnerski

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Nabór na spotkania konsultacyjne został przeprowadzony przez platformę konsultacyjno-partycypacyjną utworzoną w ramach projektu, gdzie zainteresowane osoby uzupełniały formularz zgłoszenia na warsztaty.

Na platformie każda z osób przed warsztatem mogła zapoznać się z opracowaniami na temat poszczególnych instrumentów. Opracowania te dostępne były także w wersji dostępnej czyli Polskim Języki Migowym (PJM) i w tekście łatwym do czytania i zrozumienia (ETR).

Konsultacje przeprowadzone były w formie:

- a) spotkań konsultacyjnych (w formie warsztatów zdalnych),
- b) możliwości wyrażenia opinii przy pomocy platformy konsultacyjnej.

Data spotkania konsultacyjnego	Liczba uczestników-osób z niepełnosprawnościami
17 stycznia 2022r.	17
20 stycznia 2022r.	22
24 stycznia 2022r.	16
27 stycznia 20022r.	27
SUMA	82

1.2. Spotkania konsultacyjne z pracodawcami

Sposób prowadzenia konsultacji

Konsultacje instrumentów zostały zrealizowane w miesiącu styczniu 2022 r. Konsultacje przeprowadzone były w formie spotkań na żywo w dniach 13.01.2022 r. (spotkanie w Gdańsku) i 27.01.2022 r. (spotkanie w Warszawie) oraz warsztatów zdalnych realizowanych za pośrednictwem platformy internetowej clickmeeting w dniach 25.01.2022 r. i 31.01.2022r.

Spotkania konsultacyjne realizowane przez POPON kierowane były do wszystkich pracodawców bez względu na ich formę organizacyjną, wielkość, profil działalności, fakt zatrudniania osób z niepełnosprawnościami itp. Każde ze spotkań miało charakter otwarty i każdy pracodawca mógł wziąć udział w jednym, wybranym spotkaniu, w zależności od swoich możliwości i preferencji. Na spotkania na żywo, z uwagi na ograniczenia lokalowe oraz ograniczenia związane z covid-19 kwalifikowani byli pracodawcy zgodnie z kolejnością nadsyłania zgłoszeń.

Przebieg spotkań był następujący: przedstawianie informacji o projekcie, przedstawianie wszystkich konsultowanych instrumentów, moderowana dyskusja. Dyskusja prowadzona była w oparciu o przygotowane wcześniej przez partnerów pytania.

Liczba uczestników konsultacji

W spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział łącznie 85 pracodawców z terenu całego kraju. Charakterystyka grupy, z którą skonsultowano wszystkie zaproponowane instrumenty wyglądała następująco:

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

a) przyjmując jako kryterium fakt zatrudniania lub nie osób z niepełnosprawnościami, to:

- pracodawcy zatrudniający osoby z niepełnosprawnościami – 65 pracodawców,
- pracodawcy nie zatrudniający osób z niepełnosprawnościami – 20 pracodawców.

b) przyjmując jako kryterium wielkości firmy to:

- do 10 pracowników- 23 pracodawców,
- 11-50 pracowników- 18 pracodawców,
- 51-250 pracowników- 22 pracodawców,
- Powyżej 250 pracowników- 22 pracodawców.

c) przyjmując jako kryterium formę organizacyjną to:

- posiadających status ZAZ – 6 pracodawców,
- posiadający status ZPCH- 31 pracodawców,
- instytucje publiczne – 6 pracodawców,
- organizacje pozarządowe – 13 pracodawców,
- inni – otwarty rynek pracy - 29 pracodawców.

Nabór na spotkania konsultacyjne został przeprowadzony przez platformę udostępnioną przez wykonawcę² gdzie zainteresowane osoby uzupełniały formularz zgłoszenia na konsultacje.

Na platformie każda z osób przed warsztatem mogła zapoznać się z opracowaniami na temat poszczególnych instrumentów. Opracowania te dostępne były także w wersji dostępnej czyli PJM i ETR.

² POPON zlecił realizację konsultacji wykonawcy zewnętrznemu.

1.3. Spotkania konsultacyjne z organizacjami pozarządowymi i otoczeniem instytucjonalnym osób z niepełnosprawnością

Sposób prowadzenia konsultacji

Konsultacje instrumentów zostały zrealizowane w miesiącu styczniu 2022r. Konsultacje przeprowadzone były w formie spotkań konsultacyjnych stacjonarnych (25 i 28 stycznia) i w formie warsztatów online (26 i 27 stycznia).

Spotkania konsultacyjne realizowane przez CPT kierowane były do instytucji zajmujących się problematyką osób z niepełnosprawnościami- przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych i innych instytucji publicznych.

Przebieg spotkań był następujący: przedstawianie informacji o projekcie, przedstawianie konsultowanych instrumentów, moderowana dyskusja. Dyskusja prowadzona była w oparciu o przygotowane wcześniej pytania.

Odbyły się 4 spotkania (dwa zdalnie, dwa stacjonarnie) w dniach 25,26,27,28 stycznia, które w całości poświęcone były konsultacjom instrumentów przygotowanych przez: PZG - kierowanych do osób z niepełnosprawnościami, instrumentów przygotowanych przez POPON- kierowanych do pracodawców oraz instrumentów przygotowanych przez CPT- kierowanych do osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej.

Spotkanie w dniu 25.01.2022 r.

Temat 1: Instrumenty do modyfikacji oraz nowe instrumenty w zakresie wsparcia aktywności

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia

Instrumenty opracowane przez PZG.

Temat 2: Konsultacje instrumentów dotyczących wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, pozyskania pracownika z niepełnosprawnością, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Instrumenty opracowane przez POPON.

Temat 3: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej oraz wsparcie dla osób, które już działalność prowadzą.

Instrumenty opracowane przez Stowarzyszenie CPT.

Spotkanie w dniu 26.01.2022 r.

Temat 1: Instrumenty do modyfikacji oraz nowe instrumenty w zakresie wsparcia aktywności osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia

Instrumenty opracowane przez PZG.

Temat 2: Konsultacje instrumentów dotyczących wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, pozyskania pracownika z niepełnosprawnością, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Instrumenty opracowane przez POPON.

Temat 3: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej oraz wsparcie dla osób, które już działalność prowadzą.

Instrumenty opracowane przez Stowarzyszenie CPT.

Projekt partnerski

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Spotkanie w dniu 27.01.2022 r.

Temat 1: Instrumenty do modyfikacji oraz nowe instrumenty w zakresie wsparcia aktywności osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia

Instrumenty opracowane przez PZG

Temat 2: Konsultacje instrumentów dotyczących wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, pozyskania pracownika z niepełnosprawnością, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Instrumenty opracowane przez POPON.

Temat 3: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej oraz wsparcie dla osób, które już działalność prowadzą.

Instrumenty opracowane przez Stowarzyszenie CPT.

Spotkanie w dniu 28.01.2022 r.

Temat 1: Instrumenty do modyfikacji oraz nowe instrumenty w zakresie wsparcia aktywności osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu i utrzymaniu zatrudnienia

Instrumenty opracowane przez PZG

Temat 2: Konsultacje instrumentów dotyczących wspierania pracodawców w zakresie dostosowania do zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością, pozyskania pracownika z niepełnosprawnością, utrzymania w zatrudnieniu przez ograniczenie skutków niepełnosprawności.

Instrumenty opracowane przez POPON.

Temat 3: Konsultacje instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie podejmowania przez nie działalności gospodarczej oraz wsparcie dla osób, które już działalność prowadzą.

Instrumenty opracowane przez Stowarzyszenie CPT.

Liczba uczestników konsultacji

Na każde ze spotkań zorganizowano rekrutację otwartą dla organizacji pozarządowych i partnerskich w tym urzędów pracy, gmin, powiatowych centrów pomocy rodzinie, CIDON, uczelni wyższych. W spotkaniach konsultacyjnych dotyczących instrumentów ostatecznie wzięło udział 90 osób z terenu całego kraju. Każda osoba wzięła udział w jednych warsztatach.

Nabór na spotkania konsultacyjne został przeprowadzony przez platformę konsultacyjno-partycypacyjną utworzoną w ramach projektu, gdzie zainteresowane osoby uzupełniały formularz zgłoszenia na warsztaty.

Na platformie każda z osób przed warsztatem mogła zapoznać się z opracowaniami na temat poszczególnych instrumentów. Opracowania te dostępne były także w wersji dostępnej czyli PJM i ETR.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

1.4. Łączna liczba uwag zgłoszonych do poszczególnych instrumentów przygotowanych przez PZG.

Łącznie zgłoszono 46 uwag do 4 instrumentów przygotowanych przez Polski Związek Głuchych. Jednocześnie 52 osoby wzięły udział w badaniu ankietowym dotyczącym instrumentu Centrum Komunikacji.

Liczba uwag zgłoszonych do poszczególnych instrumentów		
Instrument	Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych przez wszystkie typy osób/podmiotów konsultujących	Uwagi zgłoszone z wykorzystaniem platformy konsultacyjnej
Kompensacja i dostęp	4	1
Moje dostępne miejsce pracy	9	1
Bon na start	9	2
Centrum Komunikacji	19	1
SUMA	41	5

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

2. Wynik konsultacji w odniesieniu do poszczególnych instrumentów

2.1. Kompensacja i dostęp. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag

Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami

Podczas procesu konsultacji nie zgłoszono uwag ani za pośrednictwem spotkań konsultacyjnych, ani przez platformę.

Osoby z niepełnosprawnościami pozytywnie wyraziły się o proponowanym instrumencie, wskazując, że obecnie funkcjonujące przepisy nie są dobre.

Wskazano, że:

- istnieje strach przed podejmowaniem zatrudnienia w obawie przed utratą renty, a także z obawy przed koniecznością pilnowania aby dochody nie przekroczyły ustalonej kwoty i aby renta nie musiała być zmniejszona lub odebrana,
- zmiana progów dochodowych przy świadczeniu rentowym wpływa na to, że osoby z niepełnosprawnościami nie chcą zarabiać więcej, odmawiają podwyżek, aby nie musiałyby obawiać się zmniejszenia/utraty świadczenia,
- minimalne przekroczenie wyznaczonego progu dochodowego przy ubieganiu się o dofinansowanie w PCPR powoduje odrzucenie wniosku, a niejednokrotnie niezbędny sprzęt ortopedyczny jest zbyt drogi, aby nawet osoba pracująca mogła pozwolić sobie na jego zakup.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- POPON

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. W zakresie likwidacji „pułapki rentowej” zwrócono uwagę na potrzebę rozszerzenia tego typu instrumentu i objęcie nim wszystkich osób z niepełnosprawnościami pobierających renty. Od stycznia 2022r. zmieniły się przepisy dotyczące zawieszenia renty socjalnej i aktualnie stosuje się te same zasady, które dotyczą pozostałych rencistów pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy. Skoro więc ujednolicono zasady zawieszania rent wydaje się, iż nie ma aktualnie podstaw, aby stosować preferencyjne rozwiązania dla osób pobierających rentę socjalną. Działanie takie może się przyczynić do podzielenie środowiska osób z niepełnosprawnościami i być odbierane przez pozostałych rencistów jako krzywdzące. 2. Zwrócono też uwagę na to, że barierą w podejmowaniu aktywności zawodowej nie konieczne musi być obawa przed zmniejszeniem lub zawieszeniem świadczenia a bardzo często jest to	Ad.1 Zgodnie z rekomendacją lidera projektu- Biura Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych w MRPiPS instrument może być kierowane jedynie do rencistów socjalnych. Ad. 2 W końcowym opracowaniu instrumentu zostanie wskazane, że status na rynku pracy nie może mieć wpływu na tzw. „uzdrowienie”.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

obawa przed „uzdrowieniem” przez ZUS. Z informacji uzyskiwanych przez pracodawców od pracowników wynika, iż ZUS nie przedłuża orzeczenia o niezdolności do pracy w przypadku gdy stwierdzi, iż dana osoba jest gdzieś zatrudniona. Może należałoby zmienić zasady i wytyczne w zakresie orzekania przez lekarza orzecznika ZUS wskazując, iż fakt czy dana osoba pracuje czy nie, nie powinien mieć wpływu na jej status jako osoby niezdolnej do wykonywania wyuczonej, czy też wcześniej świadczonej pracy zawodowej. 3. Zasugerowano rozważenie możliwości gwarantowania dostępu do środków na likwidację barier dla osób pracujących. Tak, aby osoba pracująca, która np. w ciągu ostatnich 12 m-cy przed złożeniem wniosku była zatrudniona miała gwarantowane wsparcie na likwidację barier, bez obawy o dostępność środków.	Ad.3 Zgodnie z rekomendacją lidera projektu- Biura Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych w MRPiPS instrument nie może wskazywać na preferencje dla osób pracujących.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną :	brak

Instrument został dobrze oceniony, większość pracodawców stwierdziła, iż po uwzględnieniu zgłoszonych przez nich uwag likwidacja „pułapki rentowej” może przyczynić się do zwiększenia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie propozycja likwidacji „pułapki świadczeniowej” zaopiniowana została pozytywnie.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- CPT

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Pułapka rentowa - o zawieszeniu przyznawania renty ze względu na przekroczenie kwoty, decydują dochody przewyższające o około 130 % przeciętne wynagrodzenie. Jest to dość wysoka kwota dochodów trudna do przekroczenia.	Ad.1 W opinii osób z niepełnosprawnościami wyrażonymi podczas konsultacji pułapka nie powinna w ogóle funkcjonować, nawet jeśli obecnie ustalone progi są wysokie, rodzi ona bowiem ryzyko utraty renty w sytuacji ponownego orzekania przez ZUS, gdzie podstawą do jej nieprzyznania jest zatrudnienie.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną: 1. Zmiana fragmentu zapisu na: "Osoby z niepełnosprawnością - pracujące lub podejmujące zatrudnienie. W przypadku kompensacji - osoby pobierające rentę socjalną, ale zainteresowane wejściem lub powrotem na otwarty, jak i chroniony rynek pracy. W przypadku dostępu – osoby pracujące osiągające dochody z pracy."	Ad.1 Proponowany zapis „zainteresowane wejściem lub powrotem na rynek otwarty, jak i chroniony” proponujemy zastąpić zapisem „Zainteresowane wejściem lub powrotem na rynek pracy”. Wynika to z zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i szczególnego zwrócenia się w kierunku rynku otwartego, jednak nie pomijając zapisów Konwencji mówiących o swobodnie wybranej pracy proponujemy zapis „rynek pracy”, który łączy w sobie oba rynki.

Instrument został dobrze oceniony przez przedstawicieli instytucji pracujących z osobami z niepełnosprawnością, uznali oni, że pułapki powinny być zlikwidowane.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

2.2. Moje dostępne miejsce pracy. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag.

Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Proponowana kwota może być zdecydowanie za niska w przypadku konieczności zakupu sprzętu o wartości sięgającej 30 tys. zł w przypadku np. profesjonalnego wózka inwalidzkiego, 2. Warto rozważyć zwiększenie w sytuacjach szczególnych krotności kwoty podstawowej (obecnie zaplanowano 3-krotność), 3. Warto rozważyć zwiększenie kwoty podstawowej z 3 tys. do 5 tys. zł, 4. Kwota 3 tys. zł, jest zbyt niska- przy specjalistycznym sprzęcie IT kwota sprzętu może sięgać 20 tys. zł, 5. Pracodawca może wyrazić sprzeciw co do instalowania zakupionego oprogramowania z uwagi na obawę w zakresie bezpieczeństwa danych przechowywanych w komputerze, gdzie oprogramowanie byłoby montowane.	Ad. 1, 2, 3, 4 Kwota bazowa wynosi 3 tys. zł i została oparta o rozpoznanie cen sprzętu dla poszczególnych grup niepełnosprawności, jednocześnie może być zwiększona do 3 krotności w przypadku szczególnej potrzeby uzasadnionej wnioskiem. Na tym etapie kwota pozostanie bez zmian, a jej ostateczna rekomendowana wysokość zostanie ustalona po okresie testowania na podstawie doświadczeń realizacyjnych i ewaluacji. Ad.5 To pracodawca ostatecznie decyduje, czy pracownik może pracować na zakupionym oprogramowaniu w sytuacji, kiedy może ono zagrażać bezpieczeństwu danych lub innym procesom.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:	brak

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Instrument został bardzo dobrze odebrany, a jego założenia wysoko ocenione przez osoby z niepełnosprawnościami.

Uczestnicy zauważyli, że organizacje pozarządowe zatrudniające osoby z niepełnosprawnościami są dużo lepiej przygotowane do świadczenia wsparcia osobom z niepełnosprawnościami, niż instytucje publiczne.

Pojawiły się uwagi, iż pracodawcy nie chcąc dostosować stanowiska pracy zwalniają osoby z niepełnosprawnościami. Są sytuacje, w których oczekują, że osoba z niepełnosprawnością wyposaży sama swoje miejsce pracy np. w przypadku telepracy.

Instrument został dobrze oceniony, szczególnie takie elementy:

- osoba z niepełnosprawnością dokona zakupu lepiej dopasowanego sprzętu, jeśli zrobi to samodzielnie, a nie będzie to zrobione przez pracodawcę,
- osoba z niepełnosprawnością dokona zakupu droższego- bardziej optymalnego sprzętu, niż zrobiłby to pracodawca chcąc oszczędzić koszty.

Wskazano także, że instrument taki powinien funkcjonować w systemie, a nie być tylko elementem projektu.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- POPON

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Otwarta pozostaje nie tylko kwestia odpowiedzialności za taki sprzęt ale też koszty ewentualnych napraw, ubezpieczenia itp. Konsekwentnie koszty te powinien ponosić właściciel urządzenia a więc osoba z niepełnosprawnością co w niektórych sytuacjach może budzić kontrowersje. 2. Należy się też zastanowić czy świadczenie pracy przez osobę z niepełnosprawnością na własnym sprzęcie nie będzie skutkowało niejako „wypychaniem” jej przez pracodawcę na prowadzenie własnej działalności gospodarczej np. w przypadku informatyka z niepełnosprawnością pracującego zdalnie na własnym sprzęcie komputerowym. 3. Pojawiły się też obawy w zakresie „konkurowania” ze sobą pewnych rozwiązań dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami i ich pracodawcom. Wszelkie działania, które mają na celu aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnością powinny	Ad.1 Zgodnie z założeniami instrumentu, to osoba z niepełnosprawnością jest właścicielem sprzętu, zatem to ona ponosi koszty naprawy i odpowiada za sprzęt. Ad. 2 Sprzęt dedykowany osobie z niepełnosprawnością ma umożliwić jej podejmowanie pracy i jej utrzymanie bez względu jaki jest to rodzaj umowy, stąd wątpliwość ta nie jest przedmiotem samego instrumentu ale indywidualnej umowy pracownika z pracodawcą. Ad. 3 Instrument w założeniu nie stanowi konkurencji dla innych środków dostępnych obecnie, w tym zwłaszcza nie jest konkurencyjny dla środków dedykowanych pracodawcy na wyposażenie czy dostosowanie stanowiska pracy. Sprzęt dla

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

dążyć do wypracowywania modelu współpracy pomiędzy obu stronami. Pracodawca i pracownik z niepełnosprawnością powinni być nastawieni na współpracę i współdziałanie a nie konkurować ze sobą. Oznacza to, że skorzystanie przez pracownika z tego wsparcia nie powinno wykluczać pracodawcy z możliwości ubiegania się o środki np. na komputer na wyposażenie stanowiska pracy osoby z niepełnosprawnością jeśli np. w firmie przetwarzane są dane wrażliwe i ze względów bezpieczeństwa nie ma możliwości, aby pracownik pracował na swoim sprzęcie, to pracodawca jako podmiot odpowiedzialny i ten który poniesie ewentualne konsekwencje prawne powinien podejmować decyzję na czym sprzęcie będzie pracował pracownik.	pracownika powinien uzupełniać przystosowanie, którego dokonuje pracodawca. Jednocześnie sprzęt w założeniu będzie zindywidualizowany, a dostosowanie stanowiska pracy przez pracodawcę nie zawsze musi mieć takie znamiona. To pracodawca podejmuje decyzję na jakim sprzęcie pracuje jego pracownik.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:	brak

Narzędzie to zostało pozytywnie zaopiniowane szczególnie w zakresie np. umożliwienia pracownikom zakupu samochodów w celu dojazdów do pracy, komputerów, smartfonów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Tego typu wsparcie i niwelowanie barier funkcjonalnych, w opinii pracodawców, powinno pozytywnie wpłynąć na podejmowanie aktywności zawodowej przez osoby z niepełnosprawnością. Zwrócono jednak uwagę, że za jakość pracy i bezpieczeństwo na stanowisku pracy, a także za ewentualne szkody wyrządzone przez pracownika w trakcie pracy odpowiedzialność ponosi pracodawca. Szczególnie istotne jest to w zakresie ochrony danych wrażliwych,

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

danych handlowych czy też gdy praca świadczona jest z wykorzystaniem maszyn i urządzeń, których niewłaściwa eksploatacja może skutkować zagrożeniem życia lub zdrowia. W tym zakresie większość pracodawców widzi pewne trudności, aby pracownik przychodził do pracy z własnym sprzętem np. komputerowym. Jest to możliwe, ale tylko w niektórych przypadkach np. zaufanego pracownika pracującego na odpowiedzialnym stanowisku np. główna księgowa albo osób, które wykonują proste pracę np. szatniarz.

Projekt partnerski

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- CPT

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. „Wątpliwości budzi, kto decyduje o tym na co będą wydatkowane środki, czy osoba niepełnosprawna jest w stanie świadomie kupić urządzenia do miejsca pracy.”	Ad.1 Decyzję podejmuje samodzielnie osoba z niepełnosprawnością, przy czym będzie ona mogła skorzystać z katalogów przykładowego sprzętu, a także sam wniosek i zasadność wyboru sprzętu będą podlegać ocenie eksperckiej.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną: 1. Konieczne jest doprecyzowanie charakteru sprzętu gdyż trudno o sprzęt na tyle uniwersalny żeby mógł być wykorzystany przez osobę do pracy na różnych stanowiskach pracy.	Ad.1 Charakter sprzętu został doprecyzowany w opisie instrumentu, wskazano także przykładowy sprzęt, który będzie można sfinansować w podziale na rodzaje niepełnosprawności. Jednocześnie sam sprzęt ma charakter indywidualnego wsparcia stąd każda z osób z niepełnosprawnością sama będzie wskazywała taki sprzęt, którego najbardziej potrzebuje.

Instrument został dobrze oceniony przez przedstawicieli instytucji pracujących z osobami z niepełnosprawnościami, wskazali oni, że jest to instrument, który pomoże w szczególności osobom głuchym i niewidomym.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

2.3. Bon na start- Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag

Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Warto rozważyć dopuszczalną przerwę w liczeniu czasu pracy do uzyskania bonu, która nie byłaby spowodowana rezygnacją z pracy przez samą osobę z niepełnosprawnością ale wynikała np. ze zwolnienia pracownika przez pracodawcę. 2. Bon nie powinien być wliczany do dochodów osoby z niepełnosprawnością aby nie stwarzać ryzyka przekraczania progów dochodowych, w tym do renty. 3. Nie powinno być sprawdzane czy weryfikowane na co wydatkowane są środki z bonu.	Ad.1. Uwaga uwzględniona: Przerwę w liczeniu czasu pracy do uzyskania bonu, która nie byłaby spowodowana rezygnacją z pracy przez samą osobę z niepełnosprawnością ale wynikała np. ze zwolnienia pracownika przez pracodawcę założono w instrumencie. Przerwa ta wynosić może do 30 dni kalendarzowych bez utraty prawa do bonu. Ad.2 Uwaga uwzględniona: Wskazano w opisie instrumentu takie uregulowania prawne, które pozwolą na nie zaliczanie tego świadczenia do dochodów. Ad.3 W procedurze uwzględniono swobodę wydatkowania środków z bonu bez konieczności wykazywania na co środki zostały wydatkowane.

Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:

1. W związku z tym, iż bony mają motywować osoby z niepełnosprawnościami do podjęcia i utrzymania pracy kompensując jednocześnie część kosztów niskich zarobków w pierwszym etapie zatrudnienia zasadnym jest udzielenie wsparcia co miesiąc do 6-ciu miesięcy od jego podjęcia. W przypadku pozostałych propozycji wypłaty bonu dopiero po 3, 6 czy 9-ciu miesiącach od podjęcia zatrudnienia może zachodzić niebezpieczeństwo, iż osoby te ostatecznie nie zdecydują się na aktywizację zawodową, ponieważ na pomoc muszą czekać kilka miesięcy. Udział osób, które z własnej inicjatywy podejmą pracę jest dość niski, co potwierdzają dane wskazane w uzasadnieniu instrumentu, dlatego też pomoc „na start”, tak jak brzmi nazwa nowej formy powinna być udzielana w pierwszym jego etapie.
2. Wysokość wsparcia powinna być na tyle atrakcyjna i realna, aby zaspokoiła dodatkowe potrzeby osoby z niepełnosprawnością związane z kosztami podjęcia zatrudnienia (dojazd do pracy, pomoc asystenta, zakup artykułów medycznych itd.). Dlatego też w tym przypadku preferowane byłoby

Ad.1 Na etapie testowania na bieżąco prowadzona będzie ewaluacja oraz badanie efektywności instrumentu, tak, aby po okresie testowania wskazać najodpowiedniejszy model.

Ad.2 Wysokość bonu nie będzie zależna od dochodów czy sytuacji indywidualnej. Indywidualizacja wsparcia w tym instrumencie skupia się na wydatkowaniu środków zgodnie z potrzebą i indywidualną decyzją osoby z niepełnosprawnością.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

indywidualne określanie wysokości bonu w określonych prawnie limitach, bez stosowania ryczału. Indywidualizacja wsparcia będzie dodatkową zachętą do podjęcia pracy, ponieważ zagwarantuje pracownikowi pewną stabilizację finansową w pierwszym etapie zatrudnienia.	
---	--

Instrument został bardzo dobrze oceniony, wskazano, że:

- każda zachęta kierowana do osoby z niepełnosprawnością w celu podjęcia przez nią pracy jest ważna,
- najkorzystniejszą z propozycji jest wariant 3 bonu, czyli wypłata w 1 miesiącu oraz po 3 i po 9 miesiącach od podjęcia zatrudnienia, bo będzie to motywowało do podejmowania pracy,
- kwoty proponowanych bonów zaplanowano odpowiednio, środki te mogłyby być np. wykorzystane na specjalistyczny transport do miejsca pracy, zwłaszcza w trudnych pogodowo warunkach,
- bon można przeznaczyć na rozwój kompetencji- inwestycję w siebie, tak aby móc się rozwijać i mieć lepszą pracę.

Wskazano także, że instrument taki powinien funkcjonować w systemie, a nie być tylko elementem projektu. Podkreślono wartość instrumentów o charakterze długofalowych narzędzi aktywizacyjnych.

Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- POPON

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Zwrócono uwagę na element dyskryminacyjny (dyskryminacja pozytywna) leżący u podstaw tego rozwiązania. Rozwiązanie to zdaniem części pracodawców może prowadzić do dalszej dyskryminacji i niechęci do osób korzystających z tego wsparcia. Może być postrzegane jako niesprawiedliwe przez osoby pełnosprawne podejmujące zatrudnienie a więc znajdujące się w analogicznej sytuacji jak osoby z niepełnosprawnością. W tym zakresie może należałoby zmienić nazwę świadczenia i powiązać je bardziej z faktem niwelowania skutków konkretnej niepełnosprawności tak, aby nie wyglądało to jak „nagroda” za podjęcie pracy. 2. Pojawiły się wątpliwości czy po zakończeniu współpracy z danym pracodawcą osoba z niepełnosprawnością podejmując	Ad.1. Nazwa nawiązuje do istniejących instrumentów rynku pracy funkcjonujących na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jak bon szkoleniowy czy bon stażowy. Nazwa taka sugeruje, że jest to instrument związany z rynkiem pracy. Uwaga zostanie ponownie uwzględniona w opracowaniu końcowym instrumentu, w sytuacji stwierdzenia w procesie ewaluacji niezrozumienia samej nazwy lub jej negatywnego odbioru przez otoczenie osób z niepełnosprawnościami. Ad. 2 W celu zniwelowania tego ryzyka bon na start będzie przysługiwał nie częściej niż raz na 12 m-cy. Po okresie testowania okres karencji może ulec

pracę u innego pracodawcy, po np. 2-3 miesięcznej przerwie, będzie uprawniona ponownie do tego świadczenia? Czy to nie zwiększy rotacji pracowników z niepełnosprawnością i nie zepsuje rynku pracy osób z niepełnosprawnościami tzn. ci bardziej aktywni będą korzystać z tego narzędzia zmieniając pracodawców a pracodawcy będą się obawiali inwestować np. w szkolenia pracownika z niepełnosprawnością w przekonaniu, że po 9-ciu miesiącach i tak pójdzie taki pracownik do innej firmy. Obawy te dotyczą szczególnie dużych ośrodków miejskich, gdzie jest stosunkowo duża podaż miejsc pracy, szczególnie tych nie wymagających większych kwalifikacji. 3. Pojawiły się też obawy czy tego typu rozwiązanie nie będzie skutkowało tym, że pracodawca będzie niejako „wliczał” i uwzględniał to świadczenie przy ustalaniu z pracownikiem warunków płacy? Tego typu działanie skutkowałoby realnym obniżeniem płac OzN. Tego typu obawy zgłaszali głównie pracodawcy reprezentujący ZAZ-y.	zmianie w zależności od uzyskanych wyników ewaluacji etapu testowania. Ad. 3 Bon jest świadczeniem niezależnym od wynagrodzenia, które to regulowane jest kodeksem pracy i odpowiednimi ustawami czy rozporządzeniami, choćby w zakresie stawki minimalnej, stąd nie może być „wliczany” jako element wynagrodzenia. Osoby z niepełnosprawnością, które będą korzystały z tego instrumentu zostaną poinformowane o tym, tak aby zniwelować ryzyko nadużyć ze strony pracodawców w tym zakresie.
---	---

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

4. Część pracodawców zwracała uwagę na zbyt długi okres wsparcia w proponowanym wariantcie instrumentu – po 9 miesiącach nie jest to już „na start”.	Ad. 4 W okresie testowania zostaną sprawdzone 3 warianty bonów, z których każdy charakteryzuje się inną częstotliwością wypłat oraz długością trwania wsparcia. W wyniku testowania zostanie wybrany najbardziej optymalny wariant, który będzie rekomendowany do wdrożenia jako instrument systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w procesie aktywizacji zawodowej.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:	brak

Większość pracodawców oceniła instrument pozytywnie. W kwestii proponowanych kwot i częstotliwości ich wypłacania nie udało się wypracować w miarę jednorodnego stanowiska.

Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- CPT

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Wątpliwości budzi, że ze środków z bonu nie trzeba się rozliczyć. 2. Czy nie istnieje obawa o nadużycia np. osoba z niepełnosprawnością, która pracuje, zwolni się przyjdzie do PUP i ponownie się zatrudni u tego samego pracodawcy, aby otrzymać bon.	Ad.1 Instrument w tym zakresie wykazuje się innowacyjnością i jednocześnie jest to instrument, gdzie to osoba z niepełnosprawnością samodzielnie podejmuje decyzje o wydatkowaniu, co wzmacnia jej sprawczość i decyzyjność. Ad. 2 Instrument przewiduje przerwę- tzw. okres karencji pomiędzy uzyskaniem bonów, tak aby nie prowadzić do nadużyć.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:	brak

Instrument został dobrze oceniony przez przedstawicieli instytucji pracujących z osobami z niepełnosprawnością. Przedstawiciele tych instytucji wskazali, że są otwarci na nowe instrumenty, a także, że jest to bardzo ciekawe rozwiązanie, gdyż stanowi dodatkowe narzędzie żeby przekonać osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny do uczestnictwa w aktywizacji zawodowej. Bon jest także dodatkowym narzędziem pracy dla asystentów osób z niepełnosprawnościami czy doradców zawodowych, którzy wspierają procesy aktywizacyjne.

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

2.4. Centrum Komunikacji. Uwagi i opinie zgłoszone w procesie konsultacji wraz ze wskazaniem dokonanych modyfikacji w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag

Uwagi i opinie zgłoszone przez osoby z niepełnosprawnościami

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Instrument powinien być kierowany także do innych obszarów życia, w tym np. tłumaczenie na studiach. 2. Założenie 30 minut na 1 usługę może być niewystarczające. 3. Powinna być możliwość umówienia się z tłumaczem online na konkretną godzinę. 4. Powinna być możliwość oceny jakości wsparcia tłumacza i samej osoby tłumacza. 5. Tłumaczenie powinno się odbywać w czasie rzeczywistym tak, żeby tłumacz uczestniczył w rozmowie symultanicznie.	Ad. 1 Instrument kierowany jest tylko do obszaru rynku pracy, co wynika z założeń projektu, stąd nie ma możliwości uzupełnienia usług Centrum o tłumaczenie podczas studiów. Ad.2 Jest to średni szacowany czas, może być przedłużany w razie potrzeby. Jednocześnie w sytuacji kiedy osoby wiedzą, że usługa będzie trwać dłużej, to powinny zgłaszać się do usługi stacjonarnej. Ad.3 Będzie taka możliwość przewidziana w procedurze. Ad.4 Usługa będzie ewaluowana, a praca tłumacza będzie oceniana przez osoby, które skorzystały z usługi. Ad.5 Tłumaczenie będzie symultaniczne, tak aby jak najlepiej odpowiedzieć na potrzeby osób głuchych.

6. Pracodawca musi zostać poinformowany o zasadach etyki pracy tłumacza, aby nie bał się korzystać z jego usług. 7. Czy będzie możliwość tłumaczenia pism urzędowych i innych niezrozumiałych pism ze strony pracodawcy. 8. Powinna być możliwość zmiany tłumacza, kiedy osoba głucha ma problemy z porozumieniem się z tłumaczem. 9. Warto aby aplikacja pozwalała na wybór tłumacza z uwagi na to, że osoby głuche znają niektórych tłumaczy i dobrze się z nimi rozumieją a oni z kolei znają już historię osoby głuchej, co ułatwia komunikację oraz będzie skracać czas samej usługi. 10. Centrum Komunikacji powinno być otwarte od 6:00 do 21:30 z uwagi na to, że osoby pracują w różnych godzinach. 11. Osoby głuche powinny wiedzieć, że jest taka usługa oferowana.	Ad.6 Zostanie przygotowana kampania informacyjna dla pracodawców o usługach oferowanych przez Centrum Komunikacji. Ad.7 W przypadku pism urzędowych – nie, tylko pisma związane z pracą. Będzie taka możliwość online lub w przypadku dłuższych tekstów będzie oferowana usługa tłumaczenia dokumentów. Ad.8 Od strony technicznej PZG będzie próbowało zorganizować możliwość takiej zmiany. Będzie to uzależnione od dostępności tłumaczy. Ad.9 W aplikacji PZG będzie starano się umożliwić wybór tłumacza, jednak będzie to uzależnione od jego dostępności. Prowadzone będą także kartoteki spraw tak, aby usprawnić obsługę osoby niesłyszącej i umożliwić ją każdemu dyżurującemu tłumaczowi. Ad.10 proponowane godziny otwarcia Centrum w okresie testowania to 8:00-20:00, jeśli będzie potrzeba rozszerzenia godzin pracy Centrum weźmiemy to pod uwagę i będziemy starali się modyfikować ten czas. Czas pracy Centrum musi być jednak dostosowany do realnych potrzeb osób korzystających oraz do możliwości kadrowych projektu. Ad.11 Zostanie przygotowana kampania informacyjna, dzięki której osoby głuche będą mogły dowiedzieć się o usługach
--	---

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

12. Tłumacze języka migowego powinni być przygotowani do obsługi osób niesłyszących z różnych regionów kraju. 13. Tłumacze migowi powinni być kompetentni i dobrze przygotowani do obsługi osób głuchych, powinni mieć certyfikaty. 14. Tłumacze powinni mieć wiedzę także o podstawowych sprawach administracyjno-prawnych tak aby można było komunikować się np. z administracją czy policją. 15. Pracodawcy powinni być poinformowani, że jest taka usługa. 16. Potrzeba jest usługa tłumaczenia online dłuższa niż 30 minut np. podczas szkolenia i to może być zrealizowane również zdalnie. 17. Ważne jest aby można było wyrazić opinię/ocenę po zakończonym połączeniu.	oferowanych przez Centrum Komunikacji. Ad.12 Do Centrum Komunikacji wybrani zostaną tłumacze o odpowiednich kwalifikacjach określonych w procedurze naboru. Ad.13 PZG będzie rekrutował tłumaczy o odpowiednich kwalifikacjach i dążył do zapewnienia jak najwyższego poziomu usług. Dodatkowo usługi będą ewaluowane i będzie dokonywana weryfikacja pracy tłumaczy. Ad. 14 Za pośrednictwem Centrum Komunikacji nie będzie możliwości komunikacji z administracją czy policją. Tłumacze zostaną przeszkoleni w zakresie prowadzenia spraw klientów. Tłumacze nie będą udzielać porad prawnych. Ad. 15 Do pracodawców zostanie skierowana kampania informacyjna o usługach oferowanych przez Centrum Komunikacji. Ad.16 W fazie testowania w sytuacji zgłoszenia takiej potrzeby będzie możliwość skorzystania z takiej usługi. Jej realizacja będzie uzależniona od planowanej długości trwania i dostępności tłumacza. Ad.17 Usługa będzie ewaluowana i oceniana przez osoby z niej korzystające.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną:	brak

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Instrument został bardzo dobrze oceniony przez osoby z niepełnosprawnościami. Zwrócono uwagę na to, że taka usługa będzie przydatna dla osób pracujących, ponieważ pojawiają się różne problemy w komunikacji, co generuje konflikty z szefem. Nie każdy szef jest w stanie zrozumieć osobę głuchą. Wg rozmówców tłumacz będzie ważnym wsparciem także podczas rozmowy rekrutacyjnej.

Proponowana usługa tłumaczenia dokumentów jest bardzo przydatna i na pewno osoby głuche będą chciały z niej skorzystać.

Osoby uczestniczące w konsultacjach stwierdziły, że zdecydowanie usługa ta jest potrzebna i pozwoli utrzymać zatrudnienie osobom głuchym.

W opinii osób głuchych usługa ta będzie bardzo dużym ułatwieniem dla pracodawców.

Usługa powinna zostać wpisana do ustawy i być realizowana na podstawie przetargu przez wyłonioną firmę czy organizację pozarządową.

Usługa powinna być finansowana przez państwo, może być także opłacana przez pracodawców, którzy będą korzystali z tej usługi.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Uwagi i opinie zgłoszone przez pracodawców

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- POPON

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Zwrócono uwagę na konieczność upowszechnienia komunikacji za pośrednictwem polskiego języka migowego tak, aby mógł być on wykorzystywany także w kontaktach prywatnych np. pomiędzy pracownikami niesłyszącymi i pozostałymi pracownikami firmy. W tym zakresie należałoby rozważyć przygotowanie, jako elementu uzupełniającego Centrum komunikacji, bezpłatnej, ogólnodostępnej aplikacji na telefon umożliwiającej obustronny kontakt z osobą niesłyszącą. Aplikacja zapewnia większy komfort rozmowy prywatnej niż wsparcie tłumacza polskiego języka (PJM) migowego. Tego typu rozwiązanie wydaje się być więc bardziej uniwersalne i pożądane dla pełnej integracji osób niesłyszących.	Ad. 1 Zakres instrumentu dotyczy wyłącznie rynku pracy i kontaktów służbowych, stąd nie ma możliwości jego rozszerzenia.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną :	brak

Instrument zaopiniowano pozytywnie.

Pracodawcy widzą potrzebę wsparcia profesjonalnego tłumacza polskiego języka migowego głównie na etapie rekrutacji pracowników tzn. rozmowy kwalifikacyjnej, ustalania warunków pracy i płacy. Jest to ważne aby ograniczyć ryzyko ewentualnych nieporozumień przy zatrudnianiu osoby, która porozumiewa się głównie w polskim języku migowym.

W opinii pracodawców funkcjonowanie Centrum Komunikacji na pewno ułatwiłoby decyzję o uwzględnianiu podczas rekrutacji osób porozumiewających się polskim językiem migowym, szczególnie w sytuacji, gdy rekrutacja prowadzona jest w firmie, która nie ma doświadczenia w zatrudnianiu osób niesłyszących. Jednocześnie większość pracodawców deklaruje, iż rekrutując pracownika kieruje się głównie jego kompetencjami.

Uwagi i opinie zgłoszone przez organizacje pozarządowe i otoczenie instytucjonalne osób z niepełnosprawnością

Uwagi i opinie pochodzą z raportu partnera- CPT

Zgłoszone uwagi	Odniesienie do zgłoszonej uwag wraz ze wskazaniem ewentualnych modyfikacji dokonanych w instrumencie w wyniku zgłoszonych uwag
Uwagi zgłoszone podczas spotkań konsultacyjnych: 1. Centrum powinno świadczyć usługi całodobowo, telefonicznie, internetowo aby osoba z niepełnosprawnością w każdym momencie mogła otrzymać specjalistyczne wsparcie.	Ad. 1 Na etapie testowania usługi będą świadczone w określonych godzinach. Końcowa rekomendacja w zakresie godzin świadczenia usług zostanie wskazana jako wynik procesu testowania oraz ewaluacji instrumentu.
Uwagi zgłoszone poprzez platformę konsultacyjną : 1. Takie Centrum Komunikacyjne ze słyszącymi powinno być nieodpłatne również w przypadku korzystania przez osobę słabosłyszącą, głuchą, głuchoniewidomą z usług np. porady obywatelskiej, porady prawnej, załatwianiu spraw codziennych w różnych instytucjach.	Ad. 1 Instrument kierowany jest tylko do obszaru rynku pracy, co wynika z założeń projektu, stąd nie ma możliwości uzupełnienia usług Centrum o proponowane zagadnienia.

Instrument został dobrze oceniony przez przedstawicieli instytucji pracujących z osobami z niepełnosprawnością. Uczestnicy konsultacji wskazali, że największym problemem jest język migowy w instytucjach publicznych, w urzędach, gdzie dostęp do niego jest bardzo utrudniony, z powodu braku tłumaczy. Dotyczy to także Zakładów Aktywności Zawodowej.

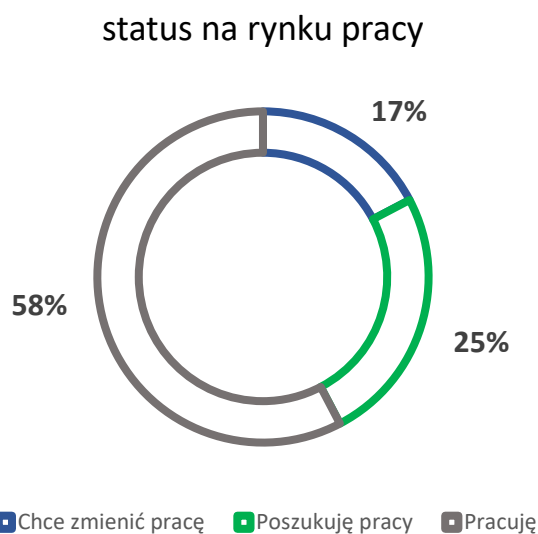
„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

2.5. Wyniki badania ankietowego dotyczącego instrumentu Centrum Komunikacji

Na platformie konsultacyjnej przygotowanej w projekcie w okresie od 30 listopada 2021r. do dnia 11 lutego 2022r. umieszczona została ankieta badawcza skierowana do osób z problemami słuchu dotycząca instrumentu Centrum Komunikacji.

W ankiecie wzięło udział 52 osoby, z czego 42% stanowili mężczyźni. Osoby głuche stanowiły 60% badanych, osoby z niedosłuchem 40%.

Status na rynku pracy osób badanych był różny, co pokazuje poniższy wykres, a największą grupę stanowili pracujący- 58% badanych.

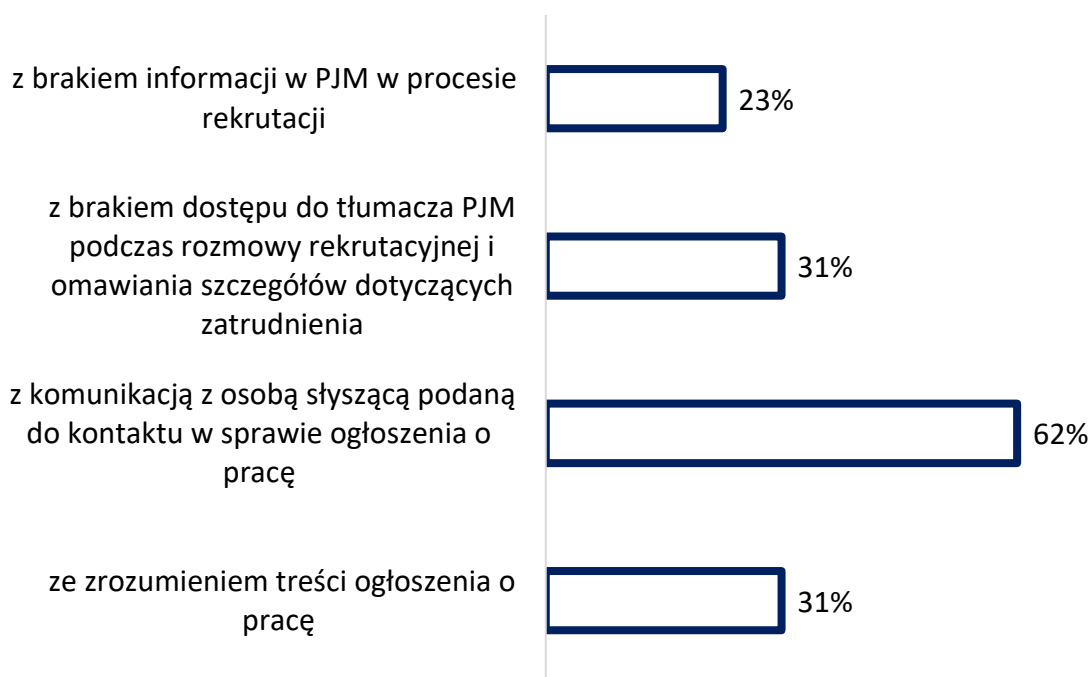

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Badanie zostało podzielone z uwagi na status osób na rynku pracy, które w zależności od niego odpowiadały na pytania dotyczące trudności na rynku pracy wynikających z niepełnosprawności słuchu.

Osoby, które poszukują pracy wskazały, że największym problemem (62%) jest dla nich komunikacja z osobą słyszącą podaną do kontaktu w sprawie ogłoszenia o pracę, co obrazuje poniższy wykres.

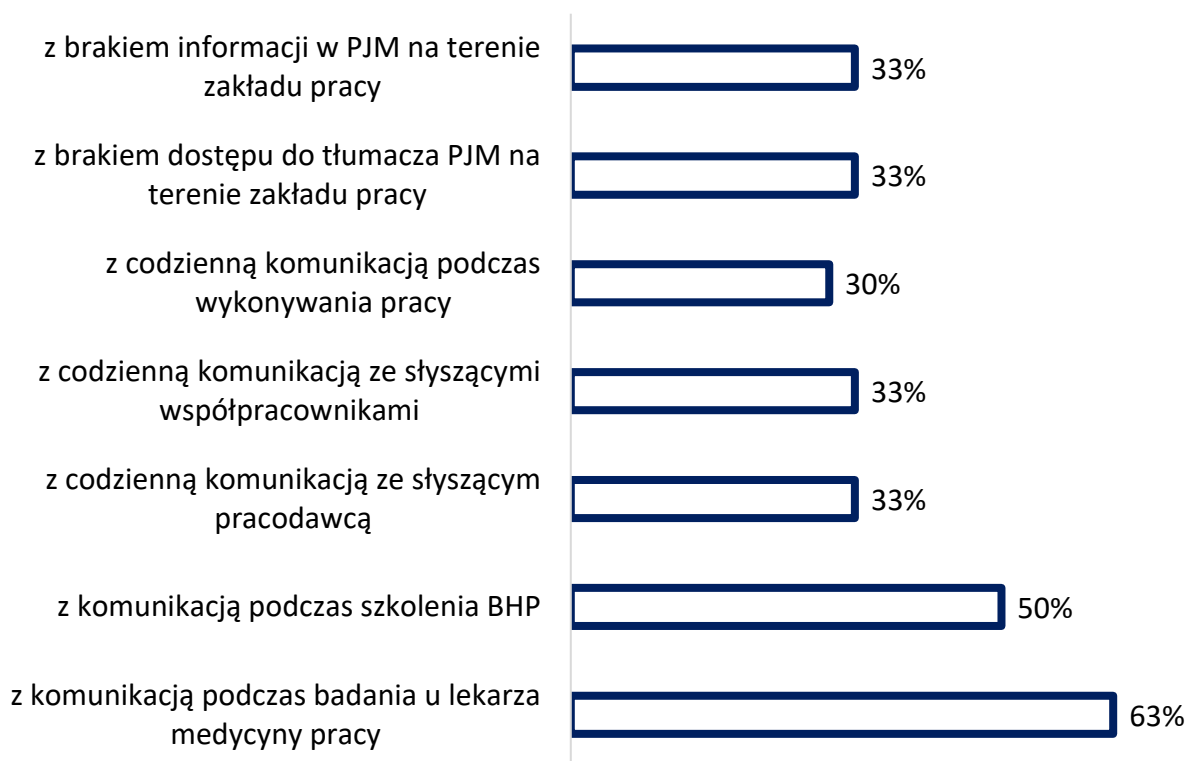
Jako osoba szukająca pracy mam problem:

Osoby pracujące wskazały z kolei, że największe problemy występują w obszarach: komunikacji z lekarzem medycyny pracy oraz z komunikacją podczas szkolenia bhp.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Jako osoba pracująca mam problem z:

Dodatkowo problemy z komunikacją zdiagnozowano w następujących obszarach:

- konieczność brania udziału w konferencjach w których jest język angielski
- brak dostępu do szkoleń z uwagi na brak pętli indukcyjnej lub wspomagania napisami.

Problemy z komunikacją mogą także powodować inne trudności na rynku pracy, wśród nich są:

- rezygnacja z poszukiwania pracy z powodu problemów z komunikacją- na takie doświadczenia wskazało 41% badanych,
- rezygnacja z pracy z powodu problemów z komunikacją w miejscu pracy 35% badanych miała takie doświadczenia.

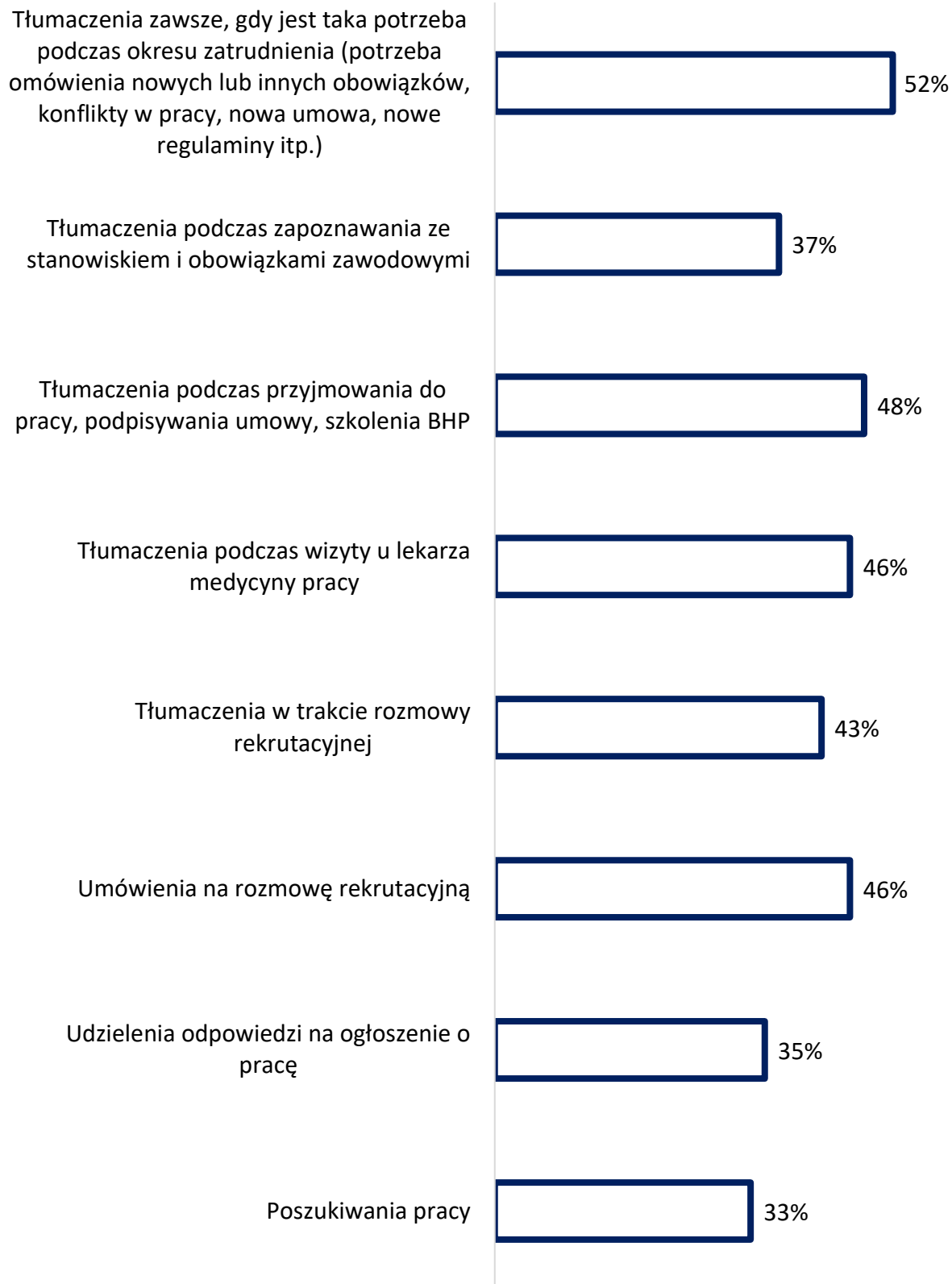
Jednocześnie większość badanych (65%) uważa, że problemy ze znalezieniem i utrzymaniem pracy przez osoby głuche, słabosłyszące i głuchoniewidome wynikają z problemów z komunikacją.

Na pytanie o to, czy jest potrzebna wideoinfolinia dla osób głuchych, słabosłyszących i głuchoniewidomych pracujących lub chcących podjąć pracę, która umożliwiałaby połączenie się z tłumaczem PJM w czasie rzeczywistym, w celu tłumaczenia w sytuacjach związanych z pracą 69% badanych wskazała twierdząco.

Cele, jakie przyświecają osobom badanym, które chciałyby się połączyć z infolinią, to głównie tłumaczenia zawsze, gdy jest taka potrzeba oraz tłumaczenia podczas przyjmowania do pracy, podpisywania umowy czy szkoleń bhp. Szczegółowy rozkład odpowiedzi wskazuje poniższy wykres.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

W jakim celu chciałabyś/chciałbyś się łączyć z wideoinfolinią?

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Badanych zapytano także, kto obecnie wspiera ich w komunikacji w trakcie poszukiwania lub wykonywania pracy. Kilka % osób wskazało, że jest to zaprzyjaźniony tłumacz PJM (6%), członek rodziny, który zna PJM (6%) lub tłumacz PJM zatrudniony przez pracodawcę (5,4%). Większość badanych wskazała, że radzi sobie przy pomocy aparatu słuchowego, pisania maili lub innej formy komunikacji pisemnej, a także wspomaga się odczytywaniem z ust.

Podsumowanie

Osoby z niepełnosprawnościami, jak i pracodawcy, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych i otoczenia instytucjonalnego uczestniczący w procesie konsultacji zgłosili trafne uwagi oraz wiele cennych opinii dla każdego z konsultowanych instrumentów.

Różnorodność grupy, która brała udział w procesie konsultacyjnym pozwala ocenić, że dobór grupy został dobrze przeprowadzony, a zgłoszone uwagi odzwierciedlają nie tylko opinie samych zainteresowanych bezpośrednio konsultowanymi instrumentami, czyli osób z niepełnosprawnościami, ale także ich otoczenia.

Proponowane instrumenty zostały bardzo pozytywnie ocenione przez grupy biorące udział w konsultacjach. Na szczególną uwagę zasługuje podkreślanie przez uczestników konsultacji wartości instrumentów jako długofalowych narzędzi aktywizacyjnych. Uczestnicy konsultacji wskazali, że ich wdrożenie przyczyni się do wzrostu aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, a także będzie pozytywnie oddziaływać na ich otoczenie tak zawodowe, jak i społeczne.

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

Załącznik- pytania przygotowane dla poszczególnych grup konsultacyjnych dotyczące instrumentów wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie pozyskania przez nie zatrudnienia, w tym przechodzenia pomiędzy rehabilitacją społeczną a zawodową przygotowanych przez Polski Związek Głuchych.

INSTRUMENT	PYTANIA
Kompensacja i dostęp	<u>Pytania do osób z niepełnosprawnością:</u> 1. Czy obawa o utratę renty socjalnej może być przyczyną niepodejmowania zatrudnienia? 2. Czy likwidacja pułapki rentowej (dla renty socjalnej) wpłynie na wzrost zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami? 3. Czy macie Państwo problem ze sfinansowaniem niezbędnych dla Was udogodnień np. barier w miejscu zamieszkania, sfinansowania sprzętu ortopedycznego czy środków medycznych? 4. Czy powiaty dysponują wystarczającą pulą środków na dofinansowania? 5. Czy osoby pracujące powinny móc otrzymywać dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się czy zabezpieczenie ortopedyczne? A może to tak, jak do tej pory powinno być zależne od dochodów i być przeznaczone tylko dla najuboższych?
	<u>Pytania do pracodawców:</u> 1. Czy likwidacja pułapki rentowej wpłynie na zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami?
	<u>Pytania do NGO i przedstawicieli środowiska:</u> 1. Czy likwidacja pułapki rentowej wpłynie na zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami? 2. Jak likwidacja progu dochodowego może wpłynąć na dostęp do środków w dyspozycji PCPR dot. likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się czy zabezpieczenie ortopedyczne?

Moje dostępne miejsce pracy	<u>Pytania do osób z niepełnosprawnością:</u> 1. Jakie są Państwa doświadczenia z dostępnością w miejscu pracy? 2. Czy pracodawcy dostosowują miejsca pracy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami? 3. Kto powinien odpowiadać za dostosowanie miejsca pracy? Kto powinien decydować o tym jak należy je dostosować? Kto powinien za to płacić? 4. Czy instrument finansujący dostępność miejsca pracy kierowany do osoby z niepełnosprawnością jest dobrym pomysłem? 5. Czy jakby osoba z niepełnosprawnością posiadała swój sprzęt, to czy pracodawca chętniej by ją zatrudnił? 6. Czy jakby osoba posiadała swój sprzęt, to łatwiej byłoby zmienić jej pracę np. na lepiej płatną? <u>Pytania do pracodawców:</u> 1. Czy finansowanie dostosowania miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnością pozwoli zwiększyć zatrudnienie takich osób? 2. Czy finansowanie dostosowania miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnością nie zwiększy dotąd występujących obaw w zakresie starania się o środki na dostosowanie miejsca pracy przez pracodawcę? <u>Pytania do NGO i przedstawicieli środowiska:</u> 1. Czy finansowanie dostosowania miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnością pozwoli zwiększyć zatrudnienie takich osób? 2. Czy jakby osoba posiadała swój sprzęt, to łatwiej byłoby zmienić jej pracę na np. na lepiej płatną? 3. Kto powinien być operatorem instrumentu i z jakich źródeł powinien być on finansowany?
Bon na start	<u>Pytania do osób z niepełnosprawnością:</u> 1. Jakie są Państwa doświadczenia w podejmowaniu zatrudnienia? (czy korzystaliście ze wsparcia jakiejś instytucji w podejmowaniu zatrudnienia? Czy po podjęciu zatrudnienia ktoś Was wspierał?) 2. Jak oceniacie Państwo wysokość zarobków osób z niepełnosprawnościami? 3. Czy proponowany instrument- bon na start- motywowałby do

„Włączenie wyłączonej – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

	podejmowania zatrudnienia? 4. Czy motywowałby do utrzymania zatrudnienia? 5. Który z 3 modeli wydaje się Państwu najbardziej interesujący? Czy może macie pomysły jak inaczej mógłby bon funkcjonować? 6. Czy zaproponowane kwoty są odpowiednie? Czy bon byłby istotnym „dodatkiem” do wynagrodzenia? <u>Pytania do pracodawców:</u> 1. Czy bon na start pozwoli zwiększyć zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami? 2. Jakie znaczenie może mieć bon dla pracodawcy zatrudniającego osobę z niepełnosprawnością? 3. Który z 3 modeli wydaje się Państwu najbardziej interesujący? Czy może macie pomysły jak inaczej mógłby bon funkcjonować? 4. Czy zaproponowane kwoty są odpowiednie? <u>Pytania do NGO i przedstawicieli środowiska:</u> 1. Czy bon na start pozwoli zwiększyć zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami? 2. Czy bon pozwoli na zwiększenie utrzymania zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością? 3. Czy NGO mają, a jeśli tak, to jakie (np. czy wspiera ten instrument utrzymanie zatrudnienia) z przekazywaniem środków dla osób z niepełnosprawnościami analogicznych jak proponowany bon? 4. Który z 3 modeli wydaje się Państwu najbardziej interesujący? Czy może macie pomysły jak inaczej mógłby bon funkcjonować? 5. Czy zaproponowane kwoty są odpowiednie? 6. Kto powinien być operatorem instrumentu i z jakich źródeł powinien być on finansowany?
Centrum Komunikacji	<u>Pytania do osób z niepełnosprawnością:</u> <u>Pytania wprowadzające:</u> 1. Jakie są według Państwa ograniczenia wynikające z niepełnosprawności słuchu w zakresie podejmowania i utrzymania zatrudnienia? 2. Jakie są Państwa doświadczenia związane z pracą?

3. W jakich sytuacjach według Państwa jest potrzebny tłumacz polskiego języka migowego? Oczywiście dotyczy to sytuacji związanych z pracą.

Pytania właściwe:

1. Czy taki instrument jest według Państwa potrzebny?
2. W jakich kwestiach dotyczących poszukiwania pracy oraz samej pracy najczęściej korzystałoby Państwo z usług Centrum Komunikacji?
3. Czy zaprezentowany katalog usług jest wystarczający?
4. Czy powinny się tam znaleźć jeszcze inne usługi? Jeśli tak, to jakie?
5. Proszę opowiedzieć o swoich doświadczeniach związanych z komunikacją podczas:
 - a) poszukiwania pracy
 - b) rozmowy rekrutacyjnej
 - c) przyjęcia do pracy
 - d) badania u lekarza medycyny pracy
 - e) szkolenia BHP
 - f) omówienia obowiązków
 - g) codziennego funkcjonowania w pracy
 - h) kontaktu ze słyszącym pracodawcą i współpracownikami
 - i) problemów w pracy, niejasnych sytuacji, konfliktowych
 - j) innych, jakich
6. Czy jest potrzebne tłumaczenie dokumentów?
7. Czy jest potrzeba tłumacza w miejscu pracy czy wystarczy on-line?
8. W jakie dni i w jakich godzinach usługi Centrum powinny być dostępne?
9. Czy wsparcie Centrum wpłynęłoby na podjęcie przez Państwa decyzji o podjęciu zatrudnienia?
10. Jakie kwalifikacje powinien mieć według Państwa tłumacz PJM?
11. Czy ważne są dla Państwa standardy obsługi – wygląd tłumacza, sposób i forma wypowiedzi, wygląd miejsca z którego udzielane jest tłumaczenie?
12. Czy macie Państwo doświadczenie z wideoinfolinią Covidową? Jeśli tak, to jaka jest Państwa opinia?
13. Czy korzystają Państwo z innych firm, które świadczą usługę tłumacza online? Jeśli tak to z jakich i jaka jest Państwa opinia?

„Włączenie wyłączonego – aktywne instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy”
Nr projektu: POWR.02.06.00-00-0065/19

	<u>Pytania końcowe</u> 1. Po zakończeniu testowania, kto według Państwa powinien być operatorem instrumentu i z jakich źródeł powinien być on finansowany?
	<u>Pytania do pracodawców:</u> 1. Czy taki instrument jest według państwa potrzebny? 2. W jakich kwestiach dotyczących komunikacji z pracownikiem najczęściej korzystałoby Państwo z usług Centrum Komunikacji? 3. Czy funkcjonowanie Centrum wpłynęłoby pozytywnie na decyzję o zatrudnieniu przez Państwa osoby korzystającej z P JM?
	<u>Pytania do NGO i przedstawicieli środowiska:</u> 1. Czy taki instrument jest według państwa potrzebny? 2. Czy wsparcie Centrum wpłynie na zwiększenie zatrudnienia osób korzystających z alternatywnych metod komunikacji?